

ESTRENA 2014

del Rector Major don Pascual Chávez

RECORREM A L'EXPERIÈNCIA ESPIRITUAL DE DON BOSCO

per avançar
en santedat segons
la nostra vocació

ANS AGENZIA
INFO
SALESIANA

da mihi animas, cetera tolle

la glòria de Déu i
la salvació de les ànimes

ESTRENA 2014 DEL RECTOR MAJOR DON PASCUAL CHÁVEZ

Estimats germans i germanes de la Família Salesiana, el primer dels tres anys de preparació al Bicentenari del naixement de Don Bosco, l'hem dedicat a conèixer la seva figura històrica; en el segon, hem procurat copsar-ne els trets de la fesomia com a educador i actualitzar-ne la pràctica educativa; en aquest tercer i darrer any, volem anar a la font del seu carisma, fonamentant-nos en la seva espiritualitat.

L'espiritualitat cristiana està centrada en la caritat, que és la vida mateixa de Déu, que, en la seva realitat més pregona, és Àgape, Caritat, Amor.

L'espiritualitat salesiana no és pas diferent de l'espiritualitat cristiana; també està centrada en la caritat, en aquest cas en la "caritat pastoral", o sigui en aquella caritat que ens impulsa a cercar "la glòria de Déu i la salvació de les ànimes": *"Caritas Christi urget nos"*.

Com tots els grans sants fundadors, Don Bosco va viure la vida cristiana amb una caritat ardent, i va contemplar el Senyor des d'una perspectiva particular, la del carisma que Déu li va confiar, és a dir, la missió juvenil.

La "caritat salesiana" és caritat pastoral, perquè cerca la salvació de les ànimes; i és caritat educativa, perquè, en

l'educació, hi descobreix el recurs que li permet d'ajudar els joves a desenvolupar totes les seves energies per al bé; així, els joves poden créixer com a ciutadans honorats, bons cristians i futurs habitants del cel.

Per tant, estimats germans i germanes, membres de la Família Salesiana, us convido a recórrer a les fonts de l'espiritualitat de Don Bosco, és a dir, a la seva caritat educativa pastoral que té el model en Crist, Bon Pastor, i que descobreix la seva pregària i el seu programa de vida en el lema de Don Bosco *"Da mihi animas, cetera tolle"*.

Així descobrirem un "Don Bosco místic", l'experiència espiritual del qual és la base de la nostra manera de viure avui l'espiritualitat salesiana, en la diversitat de vocacions que s'inspiren en ell.

Conèixer la vida de Don Bosco i la seva pedagogia no vol pas dir entendre el secret més profund i la raó última de la seva actualitat sorprenent. El coneixement dels aspectes de la vida de Don Bosco, de les seves activitats i del seu mètode educatiu, no és suficient. En la base de tot això, com a font de la fecunditat de la seva acció i de la seva actualitat, sovint hi ha quelcom que a nosaltres, els seus fills i filles, se'ns escapa: la seva profunda vida interior, allò que podríem anomenar la seva "familiaritat" amb Déu. Qui sap si no és això, precisament, el millor que n'hem rebut, per tal de poder invocar-lo, imitar-lo i seguir-lo, amb vista a descobrir el Crist i fer que els joves el coneguïn.

Avui podríem traçar el perfil espiritual de Don Bosco, a partir de les impressions expressades pels seus primers col·laboradors, recorrent després al llibre que Don Eugenio Ceria va escriure, *Don Bosco con Dios*, que va ser el primer intent de síntesi de la seva espiritualitat amb intenció divulgativa, consultant a continuació les distintes interpretacions de l'experiència espiritual de Don Bosco fetes pels seus successors, per arribar finalment a un punt d'inflexió en l'estudi de la forma de viure la fe i la religió del mateix Don Bosco.

Els darrers estudis s'adhereixen més fidelment a les fonts, obertes a la consideració de les diverses visions espirituals que han influït en Don Bosco o que hi han tingut relació, com ara sant Francesc de Sales, sant Ignasi, sant Alfons Maria de Liguori, sant Vicenç de Paül, sant Felip Neri, etc. Totes les fonts reconeixen que l'experiència de Don Bosco ha estat original i genial. Ara fóra interessant disposar d'un nou perfil espiritual de Don Bosco, o sigui una nova hagiografia, tal com la teologia espiritual d'avui la pot concebre.

El Don Bosco "home espiritual" ha interessat Walter Nigg, pastor luterà i professor d'Història de l'Església a la Universitat de Zuric, que va escriure: "Presentar la figura de Don Bosco prescindint del fet de trobar-nos davant d'un sant seria com presentar una veritat a mitges. La categoria del sant ha de tenir prioritat sobre la de l'educador. Qualsevol altra classificació distorsionaria la jerarquia de valors. D'altra banda, el sant és l'home en qui allò que és natural limita amb allò que es sobrenatural, i allò sobrenatural és present en Don Bosco d'una manera notable [...]. Nosaltres no en tenim cap dubte: el veritable sant de la Itàlia moderna és Don Bosco"¹.

En els mateixos anys vuitanta del segle passat, aquesta opinió era compartida pel teòleg P. Dominique Chenu o.p.; en ser preguntat per un periodista que li demanava que li mostrés alguns sants portadors d'un missatge d'actualitat per als nous temps, ell va respondre: "En primer lloc, m'agradaria recordar l'home que s'ha avançat un segle al Concili, Don Bosco. Des del punt de vista profètic, ell es un model de santedat per la seva obra, que es distancia de la manera de pensar i de creure dels seus contemporanis".

En qualsevol època, i en qualsevol context cultural, ens cal respondre aquestes preguntes:

- Què ha rebut Don Bosco de l'ambient en què va viure? Fins a quin punt el context, la família, l'escola, l'Església i la mentalitat pròpia de la seva època van influir en ell?
- Com va reaccionar ell i què va donar a la seva època i al seu ambient?
- Com ha influït d'aleshores ençà?
- Com ha estat vist pels seus contemporanis, els salesians, el

poble, l'Església, els laics?

- Com ha estat comprès per les generacions posteriors?
- Quins aspectes de la seva santedat avui ens semblen més interessants?
- Com traduir avui, sense copiar, la manera com Don Bosco va interpretar l'Evangelí de Crist en el seu temps?

Aquestes són les preguntes a les quals una nova hagiografia de Don Bosco hauria de respondre. No es tracta de dissenyar un perfil de Don Bosco que sigui definitiu i vàlid per sempre, sinó de presentar-ne un d'adequat per al nostre temps. És evident que, de cada sant, se'n subratllen els aspectes que interessin més per raó d'actualitat, i es deixen de banda d'altres que avui considerem que no són necessaris en l'actual moment històric, o bé que no són rellevants per a definir-ne la figura.

Els sants són una resposta a les necessitats espirituals d'una generació, una il·lustració eminent d'allò que els cristians d'una època entenen per santedat. És evident que la imitació d'un sant només pot ser "proporcional" a la referència absoluta que és Jesús de Natzaret, perquè tot cristià, en la seva situació concreta, està cridat a encarnar la figura universal de Jesús, sense exhaurir-la. Els sants ens ofereixen un camí concret i vàlid per a aquesta identificació amb el Senyor Jesús. En el comentari a l'Estrena que vull proposar a la Família Salesiana, desenvoluparé aquests tres aspectes fonamentals. En acabar, us proposaré alguns compromisos concrets que ara ja us avanço.

1. L'experiència espiritual de Don Bosco

L'espiritualitat és una forma característica de sentir la santedat cristiana i de tendir-hi; és una forma particular d'ordenar la pròpia vida a l'adquisició de la perfecció cristiana i a la participació d'un carisma especial. Dit d'una altra manera, la vida cristiana és una acció conjunta amb Déu que pressuposa la fe.

L'espiritualitat salesiana consta d'aquests elements: és una forma de vida, pregària, treball, relacions interpersonals, una forma de vida comunitària, una missió educativa pastoral basada en un patrimoni pedagògic, una metodologia

¹W. NIGG, Don Bosco. Un santo per il nostro tempo, Torino, LDC, 1980, 75.103.

de formació, un conjunt de valors i actituds característics, una atenció especial a l'Església i a la societat mitjançant formes concretes de compromís, un llegat històric de documentació i escrits, un llenguatge característic, un conjunt típic d'estructures i obres, un calendari amb les seves pròpies festes i celebracions...

El punt de partida de l'experiència espiritual de Don Bosco és "la glòria de Déu i la salvació de les ànimes", que ell va formular en el seu programa de vida amb l'expressió "*Da mihi animas, cetera tolle*". L'arrel profunda d'aquesta experiència és la unió amb Déu, com a expressió de vida teològica que creix amb la fe, l'esperança, la caritat i l'esperit de la veritable pietat. Aquesta experiència es manifesta en accions visibles, la fe sense obres és morta, i, sense fe, les obres són buides. Finalment, el destí és la santedat: la santedat és possible per a tothom, depèn de la nostra cooperació a la gràcia, i tothom rep la gràcia necessària per a arribar-hi.

La nostra espiritualitat corre el risc de desaparèixer perquè els temps han canviat i perquè, de vegades, nosaltres la vivim de manera superficial. Si volem actualitzar-la, hem de partir novament de Don Bosco, de la seva experiència espiritual i del sistema preventiu. Els clergues de l'època de Don Bosco observaven les coses que no anaven bé i no volien esdevenir religiosos, però, a ell, el valoraven extraordinàriament. Els joves necessiten "testimonis", tal com Pau VI ens va recordar. Avui calen "homes espirituals", homes de fe, sensibles a les coses de Déu i disposats a l'obediència religiosa en la recerca del que és més bo. El que ens fa lliures no és la novetat, sinó la veritat, i la veritat no pot ser la moda, la superficialitat, la improvisació: "*veritas liberabit nos*".

2. Centre i síntesi de l'espiritualitat salesiana: la caritat pastoral

Heus aquí una expressió de sant Francesc de Sales: "La persona és la perfecció de l'univers, l'amor és la perfecció de la persona, la caritat és la perfecció de l'amor".² És una visió universal que posa en ordre ascendent quatre modes de l'escala de l'existència: ser, ser persona, l'amor com a forma superior a qualsevol altra expressió, la caritat com la màxima expressió de l'amor.

La caritat és el centre de tota espiritualitat cristiana: no tan sols és el primer manament, sinó que també és la font d'energia que ens permet prosseguir. En la nostra vida, el foc de la caritat és un misteri i una gràcia, no prové de la iniciativa humana, sinó que és una participació en la vida divina i un efecte de la presència de l'Esperit. No podríem estimar Déu si Ell no ens hagués estimat primer, fent-nos experimentar l'amor i donant-nos el gust i el desig, la intel·ligència i la voluntat per a respondre a l'amor. No po-

dríem ni tan sols estimar el altres i veure-hi la imatge de Déu, si no tinguéssim l'experiència personal de l'amor de Déu.

La caritat pastoral és una expressió de la caritat, que es manifesta de moltes maneres: l'amor d'una mare, l'amor conjugal, la compassió, la misericòrdia, el perdó, etc. Ens indica una forma específica de caritat. Ens recorda la figura de Jesús, el Bon Pastor, no solament per la seva manera d'actuar: la bondat, la recerca del qui s'ha perdut, el diàleg i el perdó, sinó també, i sobretot, per l'essència del seu ministeri: revelar Déu a cada home i a cada dona. És evident que la caritat pastoral es diferencia d'altres formes de caritat adreçades preferentment a les necessitats pròpies de la persona: la salut, l'aliment, la feina. L'aspecte típic de la caritat pastoral és la proclamació de l'Evangeli, l'educació a la fe, la formació de la comunitat cristiana, la saturació evangèlica de l'ambient.

A més a més, la caritat pastoral salesiana té una característica pròpia, ben documentada al començament de la nostra història: "La nit del 26 de gener de 1854 ens vam reunir a l'habitació de Don Bosco i se'ns va proposar que, amb l'ajut del Senyor i de sant Francesc, féssim una prova d'exercici pràctic de caritat envers el proïme, [...] Des d'aleshores, aquells que es van proposar o es proposaran aquest exercici han rebut el nom de salesians"³. La caritat pastoral és el centre i la síntesi de la nostra espiritualitat, que té el punt de partida en l'experiència espiritual del mateix Don Bosco i en la seva preocupació per les ànimes. Després de Don Bosco, els seus successors han reafirmat la mateixa convicció, i és interessant que tots s'hagin apressat a reafirmar-la amb una convergència que dissipa tot dubte. Està ben expressada en el lema "*Da mihi animas cetera tolle*".

3. Espiritualitat salesiana per a totes les vocacions

És veritat que l'espiritualitat cristiana té elements comuns i vàlids per a totes les vocacions, però també ho és que la mateixa espiritualitat es viu de maneres diferents i amb unes especificitats pròpies segons l'estat de vida: el ministeri presbiteral, la vida consagrada, els fidels laics, la família, els joves, els ancians... tenen la seva manera típica de viure l'experiència espiritual. Podem dir el mateix de l'espiritualitat salesiana.

En la "Carta d'identitat de la Família Salesiana" s'han identificat els trets espirituals característics de tots els grups, i això es descobreix sobretot en la tercera part d'aquest document. D'altra banda, molt legítimament, pel seu origen i el seu desenvolupament, els diversos grups tenen històries i característiques espirituals pròpies, que han de ser conegudes i que constitueixen un tresor per a tota la Família.

² Cfr. FRANCESCO DI SALES, *Trattato dell'amore di Dio*, Vol II, libro X, c. 1.

³ MB V, 9.

Amb el pas dels anys, també s'ha desplegat una espiritualitat juvenil salesiana. A més de les tres biografies dels joves Miquel Magone, Domènec Savio i Francesc Besucó, escrites per Don Bosco, tenim les pàgines del llibre *El jove cristià* que ell va adreçar als joves, a les Companyies... Seria interessant conèixer com l'espiritualitat juvenil salesiana s'ha desenvolupat en el temps, fins a arribar a la dècada dels noranta, quan aquesta espiritualitat ha rebut una formulació autoritzada a través de la 'Moguda Juvenil Salesiana'. Ens cal aprofundir en el què i el com de la proposta de l'espiritualitat juvenil salesiana que ara hem de fer als joves no creients, als indiferents i als qui pertanyen a altres religions.

Els grups de la Família Salesiana impliquen molts laics en la seva missió. Som conscients que no és possible una participació plena si no comparteixen tots el mateix esperit. Avui la comunicació de l'espiritualitat salesiana als laics que comparteixen amb nosaltres la pastoral educativa ha esdevingut una preocupació fonamental. Els salesians, com també els altres grups de la Família Salesiana, han realitzat una tasca explícita de formulació d'una espiritualitat laical salesiana en el Capítol General 24⁴. Certament, els grups laicals de la Família Salesiana constitueixen una font d'inspiració en la presentació d'aquesta espiritualitat. Havent-nos fet més conscients de no poder realitzar una pastoral juvenil sense una pastoral familiar, ara ens preguntem quina espiritualitat familiar salesiana hem d'elaborar i proposar. Tenim experiència de famílies que s'inspiren en Don Bosco. Encara som al començament d'aquest camí, però és un camí que ens ajuda a dur a terme la nostra missió popular i, alhora, juvenil.

4. Compromisos per a la Família Salesiana

4.1. Comprometem-nos a aprofundir en allò que va ser l'experiència espiritual de Don Bosco, el seu perfil espiritual, per tal de descobrir el "Don Bosco místic", de manera que el puguem estimar vivint una experiència espiritual amb identitat carismàtica. Sense apropiari-nos l'experiència espiritual viscuda per Don Bosco, no podem esdevenir conscients de la nostra identitat espiritual salesiana; i només si en som conscients podrem ser deixebles i apòstols del Senyor Jesús, amb Don Bosco com a model i mestre de vida espiritual. L'espiritualitat salesiana, reinterpretada i enriquida amb l'experiència espiritual de l'Església postconciliar i la reflexió de la teologia espiritual d'avui, ens proposa un camí espiritual que condueix a la santedat. Reconeixem que l'espiritualitat salesiana és una espiritualitat veritable i completa: s'ha fonamentat en l'espiritualitat cristiana, sobretot en sant Francesc de Sales, té la font en la peculiar i original experiència de Don Bosco, s'ha enriquit amb l'experiència eclesial i ha arribat a la lectura i la síntesi madura actual.

4.2. Visquem el centre i la síntesi de l'espiritualitat salesiana, que és la caritat pastoral. Va ser experimentada per Don Bosco com la recerca de "la glòria de Déu i la salvació de les ànimes", i va ser convertida per ell en oració i programa de vida en el "*Da mihi animas cetera tolle*". És una caritat que necessita alimentar-se de la pregària i fonamentar-s'hi, mirant el cor de Crist, imitant el Bon Pastor, meditant la Sagrada Escripura, vivint l'Eucaristia, donant espai a la pregària personal, assumint la mentalitat de servei als joves. És una caritat que es manifesta i esdevé visible en gestos concrets de proximitat, afecta, treball i lliurament personal. Assumim el sistema preventiu com una experiència espiritual i no sols com una proposta d'evangelització i de metodologia pedagògica, ja que té la seva font en l'amor de Déu que precedeix cada criatura amb la seva Providència, l'acompanya amb la seva presència i la salva donant la seva vida; ens disposa a acollir Déu en els joves i ens crida a servir Déu en ells, reconeixent la seva dignitat, renovant la fe en els seus recursos de bé i educant-los a la plenitud de la vida.

4.3. Comuniquem la proposta de l'espiritualitat salesiana, segons la diversitat de vocacions, sobretot als joves, als laics compromesos en la missió de Don Bosco, a les famílies. L'espiritualitat salesiana ha de ser viscuda d'acord amb la vocació rebuda de Déu. Reconeixem els trets espirituals comuns als diversos grups de la Família Salesiana, esmentats en la *Carta d'Identitat*, fem conèixer els testimonis de la santedat salesiana, invoquem la intercessió dels nostres beats, venerables i servents de Déu i demanem la gràcia de la seva canonització. Oferim l'espiritualitat juvenil salesiana als joves que ens acompanyen. Proponem l'espiritualitat salesiana als laics compromesos en la missió de Don Bosco. Amb l'atenció a la pastoral familiar, orientem les famílies vers una espiritualitat adequada a la seva condició. Finalment, també invitem a viure una experiència espiritual als joves, als laics i a les famílies de les nostres comunitats educativopastorals o dels nostres grups i associacions que pertanyen a altres religions o que es troben en situació d'indiferència envers Déu; també per a ells és possible l'experiència espiritual com un espai per a la interioritat, el silenci, el diàleg amb la seva consciència, l'obertura a la transcendència.

4.4. Llegim alguns textos de Don Bosco, que podem considerar com a fonts de l'espiritualitat salesiana. Us proposem una col·lecció d'escrits espirituals de Don Bosco, en els quals se'ns mostra com a veritable mestre de vida espiritual⁵. Així, podem recórrer a pàgines que ens parlen amb immediatesa de la vivència espiritual salesiana i de l'experiència que cadascun de nosaltres pot fer seva.

Pascual Chávez V.

Don Pascual Chávez V., SDB. - Rector Major - Roma, juny de 2013

⁴ CG24, Salesianos y laicos: comunión y participación en el espíritu y en la misión de Don Bosco, Roma 1996, nn.89-100.

⁵A. GIRAUDDO, llibre en curs de publicació.